

5 Kern 240(1-31)

12

ORDINIS MEDICI

IN

ACADEMIA WITTEBERGENSI

H. T. DECANVS

DANIEL WILHELMVS

TRILLERVS

PHIL. ET MED. DOCT. CONSILIARIVS AVL. ELECT. SAXON. MED.

PROF. PVBL. ORDIN. PRIMARIVS ET ILLVSTR. ACAD.

SCIENTIAR. BONONIENS. SODALIS

PANEGYRIN MEDICAM

AD D. XV. OCTOBR. A. C. MDCCCCLXXXI

HABENDAM

INDICIT

PRAEMISSA EXERCITATIONE MEDICO - CRITICA

DE

APTISSIMA MEDICINAE DEFINITIONE

AB IPSO HIPPOCRATE SAPIENTER

PROPOSITA.

1/2
2/2

ORDINIS MEDICI

ACADEMIA WITTEBERGENSIS

H. T. DECANVS

DANIEL WILHELMVS

TRILLERVS

PHIL. ET MRD. DOCT. CONSULTIVVS AVS. RECHT. RATH. MRD.

PROF. PUBL. ORDIN. PRIMARIVS ET ILLVSTR. ACAD.

SCIENTIAR. HONORARIVS SODALIS

PANEGYRICI MEDICAE

ANNO MDCCLXXV. OCTOBRIS 2. C. CIRCULO

H. A. B. E. N. D. A. M.

PRAEFATIO EXERCITATIONIS MEDICAE CRITICAE

ARTISSIMA MEDICAE DE PLEURITIDE

AB IHSO HIPPOCRATE SAEPITER

PROPOSITA

Q. D. B. V.

uotidianam Corporis vivi Nutritionem perquam similem esse notissimae illi *fluminum Alluvioni*, atque potissimum consistere ἐν τῇ ἀφαίρεσει καὶ πλεόθεσει, sive in *ablatione* et *oblatione*, vel *depletione* ac *repletione*, ex ingeniosa quidem ipsius HIPPOCRATIS sententia; nuper admodum singulari certe *Exercitatione*^{a)} fusius et accuratius, ni fallor, ostendimus: Iam vero nova scribendi occasione nobis subito oblata, in eodem quidem argumento sat commode et opportune pergemus, atque ex eodem HIPPOCRATE vltterius liquido demonstrabimus, ipsam quoque *Sanitatem*, arduamque simul *medendi Artem* constanter conservari ac feliciter exerceri per similem fere πλεόθεσιν καὶ ἀφαίρεσιν, sive *appositionem* ac *depositionem*. Sic enim grauissimus noster Auctor^{b)}

a 2

mani-

^{a)} De *Alluvione alimentaria*, ab Hippocrate apposite descripta.

^{b)} Lib. de *Flatibus*, Tom. I. pag. 401. conf. huc SPONII *Aphorif. Hipp.* nov. pag. 9 et pag. 300.

manifeste et luculenter: Ἰητρικὴ ἐστὶ πρόθεσις καὶ ἀΦαίρεσις, ἀΦαίρεσις μὲν τῶν ὑπερβαλλόντων, πρόθεσις δὲ τῶν ἔλλειπόντων· ὁ δὲ κάλλιστα τῆτο ποίειν, ἀριστος ἰητρὸς: *Medicina est Adpositio et Ablatio; Ablatio quidem eorum, quae excedunt et superabundant; Adpositio autem eorum, quae deficient: qui vero utrumque illud pulcherrime et accuratissime peragere potest; is sane Medicus omnium optimus ac praestantissimus merito censebitur.* Quam egregiam certe sententiam alibi ^{e)}) etiam ita brevius quidem repetit: τὴν θεραπείην ποιεῖσθαι δεῖ τὸν ἰητρὸν, ποτὲ μὲν ἀΦαίρουντα, ποτὲ δὲ προστιθέντα, *Medicum sane curationem praesertim facere decet, ut aliquando detrahat superflua, aliquando vero rursus apponat deficientia: Quibus merito hic addenda sunt sequentia ex loco ibi proximo ^{d)}) commode petita: Καὶ τὰ συντένοντα λύειν, καὶ τὰ λελυμένα συντένειν: et ut distendentia solvat, et soluta contra distendat.* Quae cuncta mox ibidem sequenti singulari exemplo ita illustrat ac confirmat: ὅσοσα πλησμονὴ τίκει νεώματα, κένωσις ἰῆται, ὅσοσα δὲ ἀπὸ κενώσιος γίνεται, πλησμονὴ ἰῆται: *Quoscunque morbos parit Repletio, illos inde sanat Evacuatio; quicumque autem morbi ex Evacuacione fiunt; eos contra sanat rursus ipsa Repletio.* ^{e)}) Quae generalis certe Observatio in ipsa quidem sana ratione et fida simul experientia satis valide fundata atque hinc verissima, saepius iterata et commendata deprehenditur in ipsis Scriptis Hippocraticis, praesertim autem *Aphorismis*: quorsum et iste inprimis spectat: ^{f)}) Ὅπου ἂν τροφὴ παρὰ φύσιν πλείων ἐσέλθῃ, τῆτο νόσον ποίει: δηλοῖ δὲ ἡ ἰητρὸς: *Vbi cibus praeter naturam, copiosior ingressus fuerit, istud morbum facit: Ostendit autem sanatio.*

Cuius

^{e)}) *Lib. de Natura Humana*, pag. 274. Tom. I. Opp. et saepe alibi.

^{d)}) *Ibidem*, pag. 273. in antecedentibus.

^{e)}) *Conf. huc Lib. de Flat.* pag. 401.

^{f)}) *Aph.* 17. Sect. II. vbi praeter *GALEN.* et alios, *conf. STUCKII Antiquit. Convival.* Lib. III. cap. 4. pag. 304 sqq.

V

Cuius quidem *Aphorismi* initium satis sanum est ac planum; ipsius autem finis tanto incertior et obscurior: Id quod nec sua iam tempestate, ignorasse videtur ipse quidem GALENVS, §) quum in vastis suis in ipsos Aphorismos, *Commentariis*, adnotaret, ipsum forsitan HIPOCRATEM olim ibi potius scripsisse, aut scribere certe voluisse ac debuisse: δηλοῖ δὲ καὶ ἡ ἴησις, pro vulgato scilicet isto: δηλοῖ δὲ ἡ ἴησις, quae vero particula καὶ hic maxime sane necessaria, ut ipsi nempe videbatur, postea temere forsitan et oscitanter, ceu forte superflua, omissa male fuerit a librariis, vel lectoribus. Sed quod placidorum magni quidem GALENI manium pace, hic modeste dictum sit, ego certe nonnihil adhuc dubito, an ex tenui illa marcidaque facula, ut ita dicam, seu exili sterilique particula καὶ, multum adeo clarae liquidaeque lucis apposite inferri possit istis nempe turbidis nebulis, aut obscuris tenebris. Inde igitur, ut iam alibi h) dudum modeste monui, ista potius vox ἴησις, mihi hic non vndique sana, quin potius ipsa ἰήσει, siue *sanatione* veluti critica indigere videtur, ita scilicet, ut aptius rectiusque pro ea nunc legatur ἴησις, hoc est Κάθαρσις, siue Κένωσις, *purgatio, evacuatio*, EROTIANO, GALENO ipso aliisque testibus, quibus et commode ea addantur a GORRAEO, i) FOESIO, k) ac CASTELLI *Lexico* per BRUNONEM, renouato, l) hanc ipsam in rem obseruata. Admissa vero illa quidem emendatione, utpote facili, libera, nec coacta; quin potius pristinae lectioni ἴησις, et sono et ipsis literis, maxime vicina et proxima, atque inde tanto facilius inter sese permutanda et confundenda, verus ac genuinus huius impliciti ambiguique loci sensus illico sua veluti sponte,

a 3

cla-

§) Tom IX. Opp. Part. II. pag. 55.

h) L. b. III. *Observat. Criticar.* Cap. XXV. pag. 157.

i) *Definit. med.* pag. 193.

k) *Oeconom. Hipp.* pag. 173. item pag. 203. et pag. 382.

l) Voce *Inesis*, pag. 728.

clarissime patescit; qui nempe tum idem omnino est, ac iste, qui in alio *Aphorismo*, paulo post sequenti ^{m)}) ita repetitus ac propositus legitur: Ἀπὸ πλησμονῆς ὅκοσα ἂν ἐσθήματα γένηται, κένωσις ἰσότης, κ. τ. λ. *A repletione quicunque sunt Morbi, eos Evacuatio sanat*; In quibus nulla prorsus inter utrumque locum intercedit differentia, nisi perquam exigua ista, quod hic κένωσις posita sit, et ibi, ex nostra quidem coniectura, ἰσότης, qua tamen ipsa certe significatione, eadem sane est, ac ista κένωσις, ut modo dictum ac probatum. Istos autem morbos, a nimia voracitate et indomita ingluvie obortos, *vbi simul assis Miscueris elixia, simul conchyliis turdis, dulcia se in bilem vertent, stomachoque tumultum Lenta feret pituita, vt commode et opportune cum ipso* HORATIO ⁿ⁾) sic loquar, illos inquam, vel ipsa Natura sua quidem sponte, curat ac levat, dum foedam foetidamque variorum Ciborum adhuc inconfectorum ac semiputridorum saburram onerosam ac molestam, siue ὄγκον ἐνπερίστατον καὶ δυσβάστακτον, vt cum *Apostolo* loquar, per utrumque illud guttur superius nempe atque inferius, ut PLAVTVS lepide ac sobrie ait, ^{o)}) semel iterumque eiicit atque exterminat, ut Corpus ipsum sic onere gravissimo et inutili pondere tempestive levetur. Vel denique ipsa Ars medica ipsi naturae debili nimis frustra que luctanti et aestuanti opportune succurrit, per commoda aptaque

^{m)} *Aph. XXII. Sect. II. vbi vid. GALEN. in Comment. pag. 63 seqq. Tom. IX. praesertim autem DIETERICI Iatr. Hippocrat. p. 623 et pag. 1001 seqq. admodum copiose, conf. et EZECH. SPANHEMI Comment. in CALLIMACHI Hymn. in Cererem, pag. 703 sqq. perquam docte.*

ⁿ⁾ *Satyr. II. Lib. II. conf. et Satyr. IV. item Sat. VII. Lib. eiusd. II. ut et SENECAE Epist. LXXXIV, et XCV. plura vid. apud STYCK. Antiq. Conviv. L. III. c. 4. pag. 302 seqq. per totum. add. et Clinotech. nostr. pag. 10 sq. et Poemat. nostr. Tom. IV. p. 441 in Not. ^{o)} In *Aulularia*.*

que Remedia, nunc vomitum cientia, nunc vero alvum ducen-
tia, quo nempe ipse naturae conatus et inclinatio contendit:
quibus vel maxime accedit severa abstinencia et diuturnior in-
edia: Unde recte et sapienter SENECA¹⁾ *Medicus abstinencia cor-
pus exonerat*: id quod pluribus rationibus et exemplis solide,
pro more scilicet consueto, probat ac confirmat magnus no-
ster HOFFMANNVS. 2) Sed de his nunc, data nempe occa-
sione, haecenus.

Iam vero, relicto demum longiore isto diverticulo, pro-
tinus potius, citato veluti gradu, recurramus ad illam quidem
iplius MEDICINAE *Definitionem*, ab ipso nostro HIPPOCRATE
superius sapienter propositam. Istam igitur propter naturalem
ac paene mechanicam simplicitatem, planam claramque per-
spicuitatem, solidam liquidamque veritatem et singularem de-
nique usum, in ipsa Vita humana et praxi praesertim medica,
exinde merito expectandum, non solum plerique Veterum aequae
ac recentiorum Medicorum avide provideque amplexi sunt,
suoque calculo adiecto graviter approbarunt: Sed et ipsi Theo-
logi, Ethici, Politici, Philosophi, Historici, Oratores ac Poe-
tae eam postea prudenter adoptarunt, et variis oblatis occasio-
nibus, subnatisque argumentis commodis, in alium sensum al-
legoricum scite atque ingeniose transfulerunt, et in suos qui-
dem usus opportune converterunt. Hoc ne sine teste, aut ido-
nea certe causa, temere tantum, affirmasse hic non nemini for-
te videamur: en nunc Lectorum quidem, ut certe speramus,
pace, nonnulla hic testimonia hanc ipsam in rem, sat liquida,
nisi fallor, satque gravia ac ponderosa, undique collecta nobis-
que fortuito veluti, oblata, in sequentibus, producamus, da-
tamque fidem nostram sic abunde liberemus. Exordiamur au-
tem

1) Lib. I. *de Ira*, Cap. V.

2) In *Diff. de Inedia magnorum Morborum Remedio*, quae inserta est To-
mo V. *Opp. Hoffmann.* pag. 328 seqq.

tem iam, si placet quidem, ab ipsis praefertim Medicis, tanquam a Iudicibus, hic maxime competentibus, gravibus atque idoneis, quibus quippe in Arte sua secure credendum ac fidentum est, ut nulla proinde Contradictio commodum ibi inveniat locum.

GALENVS itaque hanc ipsam vetustam ac venustam Medicinae definitionem Hippocraticam in vastis suis operibus, per saepe summis laudibus extollit, illique primam veluti palmam merito defert: *) ex quibus sequentem tantum perquam memorabilem locum, exempli veluti loco, in medium iam proferamus: *) Ὅμοια, λέλεκται ὁρθῶς, τῷ παλαιῷ. Ἰατρικὴ γὰρ ἐστὶ πρόθεσις, καὶ ἀφαίρεσις, κ. τ. λ. *Recte arbitror a Senne venerando dictum: Medicina namque Appositio est atque Detractio,* etc. Eiusdem quoque sententiae recte fuit ALEXANDER TRALLIANVS, *) vt ex sequentibus quidem ipsius verbis clarissime putet: Ἰατρῆ γέν τῶτό ἐστιν ἀρίστη ἔργον, τὸ θερμὸν μὲν ψύξαι, τὸ δὲ ξηρὸν ὑγραίνειν, τὸ δὲ ψυχρὸν θερμαίνειν, καὶ τὸ ὑγρὸν ξηραίνειν, καὶ ἀπλῶς ἐπιέν, τὰ ὄντα πᾶσι νικῆσαι τοῖς ἐναντίοις χρωμένον, καὶ πάντα τὰ δέοντα περιποιῆσαι, κ. τ. λ. *Quare hoc est praestantissimi Medici officium, ut calidum quidem refrigeret, siccum autem humectet, frigidum calefaciat, et humidum siccet: In summa, ut ea, quae sunt vitia ac affectus, contrariorum usu evincat, et omnia, quae res ipsa postulat, curiose ac diligenter persequatur. Quibus exacte sane respondent*

*) Vid. *Introduct.* seu *de Med.* Cap. VI. pag. 364 sqq. Tom. II. Opp. et Lib. *ad Thrasylbul. de Med. vel Gymnast. Hygien.* Cap. XXV. pag. 24. Tom. VI. et saepius alibi.

*) Lib. XI. *de Methodo Med.* Cap. 12. pag. 260. Tom. X. Opp. et in seqq. passim. conf. *SPONII Aph. Nov.* pag. 300.

*) Lib. XII. cap. 8. pag. 759. conf. et cap. 3. pag. 712. item cap. 7. pag. 745. Ceterum autem hoc ipso in loco, hic quidem producto, verba ista: τὰ ὄντα πᾶσι, languida frigidaque, et hinc merito suspecta.

dent ista quidem CORNELII CELSI^{*)}: *Tenuis homo implere se debet, plenus extenuare, calidus refrigerare, frigidus calefacere, madens sicca-*

specta mihi certe videntur. Quare potius scripsisse hic putem Auctorem: τὰ ἐναντία πάλιν, et respexisse potissimum ad illam quidem primariam ac solidissimam Medicinae regulam ab ipso HIPPOCRATE, Lib. de Flat. pag. 401. Aphorif. Libb. Epidem. et alibi saepius sic traditam: τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων εἰν ἰσχυρά, *Contraria contrariorum sunt remedia*: ad quam inde frequentissime etiam provocat GALENVS, uti Lib. I. et L. IV. de Sanit. tuend. Tom. VI. et Comment. in VI. Epid. pag. 393. T. IX. et in Aph. 22. Sect. II. p. 63 sqq. item Aph. 9. Sect. IV. p. 137. Tom. nec non Lib. XI. de Method. Med. c. 10. p. 256. et cap. 12. p. 258 sqq. Tom. X. et aliis quoque locis, fere innumeris. Conf. et ARISTOTELES, Probl. 8. Sect. XXX. pag. 820. T. II. Opp. et alibi, item CELS. Praefat. Lib. I. p. 19. et L. III. c. 9. p. 137 et alibi, ut et VEGET. L. I. de Mulomed. c. XI. et Lib. III. c. 2. uti et SENECA Lib. I. de Clement. c. 9. item Consol. ad Helv. cap. II. et Lib. I. de Ira, c. 16. ut PHOTIVM, GREGOR. NAZ. ut et NYSSEN. IO. CHRYSOST. aliosque iam taceam. Quid enim opus hic est multis alienis testimoniis, quum unicum illud ipsius nostri ALEX. TRALL. gravissimum, Lib. IX. c. 3. p. 528. abundantissime sane suffecerit ad emendationem nostram validissime confirmandam. Audiamus igitur ipsum: Αἱ καλούμεναι μέθοδοι τῆς Ἰπποκράτους τέχνης, εὐταί εἰσιν, ὡς αἰετὰ τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων εἰσὶν ἰσχυρά: *Quae Hippocraticae Artis methodi vocantur, hae sunt potissimum: nempe contraria contrariorum semper esse Remedia*. Conf. huc B. FABRICII Bibl. Graec. Tom. XII. pag. 595. DIETERICI Lat. Hippocrat. p. 432. GORRAEI Desin. Med. p. 139. BRUNON. Castell. Renovat. p. 367. item laudat SPON. Aph. Nov. p. 300. et inprimis SITONI Miscell. med. curios. Tract. XXX. pag. 166 sqq. et Tract. XXXI. p. 173 sqq. Sed ohe! iam satis, immo plus satis iam est: sit ergo venia. ^{*)} Lib. I. cap. III. p. 28. conf. SEXT. EMPIR. L. I. Pyrrhon. Hypotypof. c. 34. p. 63. ibique FABRIC. et Poemat. nostr. Tom. VI. p. 573. in Not.

siccare, siccus madefacere, itemque album firmare is, cui fusa; solvere is, cui adstricta est. Vnde omnino videntur petita et desumpta ista certe QVINCTILIANI^{)}: Si viscerum nimius ardor stricla circa se membra duravit, adhibe remedia laxantia; si fluitat nimis aeger humoribus, praesto sint, per quae, pressis clausisque venis, in novas vires corpus crescat: Si parum prodest Abstinentia, rursus ciborum qualitate foveatur: Si spiritus receptis premitur alimentis, ad puriores meatus, ieiunio fameque tenuetur. Quae cuncta ore veluti graeco, nitidissime sic expressit facundissimus. THEODORETUS^{*)}: Τα μὲν θερμοὶ παθῶν καταψύχων, τὰ δὲ ψυχρὰ διαθερμαίνων καὶ τὰ μὲν τεταμένα χαλᾶν, τὰ δὲ γε δειυμένα τονωτικῶς φαρμακίαις ἑώνυς, καὶ τὰ μὲν πλαιδῶντα ξηραίνων, ὑγραίνων δὲ τὰ ξηρὰ, ἐξήλαυνες μὲν ταῖς νόσας, ἐπανῆγες δὲ τὴν ὑγείαν ὑπὸ τέτων ἐκβεβλημένων; Calidas itaque affectiones refrigerans, et fridas calefaciens, et intensa relaxans, soluta quoque firmioribus medicamentis corroborans, et humentia desiccans, sicca vero humectans; morbos hac ratione expelleres, et ab his expulsum sanitatem reduceres? Ad quam eximiam doctissimamque Interrogationem sic statim perquam apposite ibidem respondetur: Ἔτω θεραπείην ὁ τῆς ἰατρικῆς παρακείμετος νόμος, τὰ ἐναντία γὰρ Φασὶ τῶν ἐναντίων ἰαματά: Sic omnino medendum esse, ipsa Artis Medicae Lex praecipit: Contraria enim, inquit, contrariorum sunt remedia. Quae certe ex limpido isto ipsius HIPPOCRATIS, quanquam non nominati, fonte hausta esse, ex modo dictis et diligentius observatis luculentissime credo, cuius patebit. Interea vero ut institutum nostrum porro rite hic prosequamur, huc quoque spectant ista GARIOPONTI^{*)}: Ipsa uniuscuiusque physis, id est*

^{*)} *Declamat. VIII. p. 142.*

^{*)} *Inconfus. Dialog. II. p. 80. T. IV. Opp. per Cl. SCHVLZ. conf. et eiusdem Orat. IV. de Provident. p. 122. item ALEX. TRALLIAN. loc. cit. unde ista petita videntur.*

^{*)} *Lib. VI, de Febris, cap. XIV. pag. 131 b. et pag. 132. conf. et ibidem, Cap. XXX. pag. 142.*

est domina corporis, Natura se calida, vel frigida, secca, vel humida sit, in quibus maxime delectabatur rebus in sanitate; sic facilius curabitur, quia contraria contrariis curantur: ubi sequentia plura diligentius omnino legi et expendi merentur.

Quorsum et illa imprimis pertinent COELII AVRELIANI ^{b)} sed non sine rugosa lana ab ipso prolata, de famoso illo Veteris Medicinæ novatore ac reformatore, nimirum ASCLEPIADE: *Hic est ille frigidans, atque calefaciens, exantlans atque replens, et contrariis semper utens rebus, in his passionibus.*

Quae quin prorsus etiam sint Hippocratica; nemo sane, Veteris Medicinæ vel leviter tantum gnarus, facile inficiabitur. Licet enim olim Medici dogmatici ac methodici, ad quos, posteriores scilicet, vel maxime ipse pertinebat ASCLEPIADES, ceu notum, in perquam multis placitis et opinionibus, vehementius inter sese dissentirent; in hac tamen ipsa Medicinæ definitione Hippocratica adsumenda, unanimi veluti consensu, placide et amice conspirabant. Inde profecto verissima sunt, quae hanc ipsam in rem, perquam docte ac sapienter observavit magnus ille PROSPER ALPINUS, ^{c)} in prosperrima certe fama adhuc vicens vivensque, atque sic semper quoque victurus: *In eo maxime dogmate omnes convenisse visi sunt Dogmatici ac Methodici, quod adiectionibus et subtractionibus sanitatem servari, ac morbos fugari praecipitur, quando istud aequè omnes Medici receperint. Unde apud omnes receptum est, Medicinam esse adiectionem et detractionem; adiectionem quidem deficientium, et subtractionem redundantium: et quae ibidem sequuntur plura. Haec ipsa igitur Medicorum istorum veterum imitamina in approbanda pariter et excolenda ista quidem definitione Hippocratica, hæcenus dilaudata, postea strenue*

b 2

nue

^{b)} Lib. II. de Morbis acut. Cap. XXXIX. pag. 177. conf. huc. CORN. CELS. Lib. II, cap. XIV. p. 88. et SEXT. EMPIR. Lib. I. Pyrrhon. Hypotypos. cap. 34. pag. 63. ibique FABRICII Not.

^{c)} Lib. I. de Medicina Methodica, Cap. XIII. pag. 54 sq.

nue quoque sectati sunt superioris praesertim saeculi Medici praestantissimi complures, quos inter potissimum summo iure eminent et emicant HIERON. MERCVRIALIS, ipse laudatus modo PROSPER ALPINVS, VALLESIVS, REIES, BALLONIUS, DVRETVS, HOLLERIVS, FERNELIVS, VALLERTOLA, SPONIUS, MEIBOMIVS, LINDENIVS, PISO, HEVRNIUS, LANGIVS, et, ut plures alios, ad vitanda nempe fastidia, iam studio praeter eam, magna praesertim illa nomina, SENNERTVS inquam, atque SCHNEIDERVS, splendidissima ista ipsius nostrae Academiae et ordinis inprimis medici, decora ac lumina nunquam sane interitura. Neque vero nostra quoque aetas plane caruit eiusmodi magnis et illustribus Medicis, qui verissimum certe hoc ipsum dogma Hippocraticum auctoritate sua gravissima validius confirmarunt et splendidius amplificarunt, ex quibus iam cum cura quidem et veneratione produxisse ac laudasse sufficiat Praelustria illa Nomina, BOERHAAVIUM, SWIETENIVM, HAENIVM, GAVBIVM, MORGAGNUM, MEADIVM, WIGANVM, WERLHOFIVM, HEBENSTREITIVM, atque HAHNIVM, omnes certe olim nobis amicissimos; nunc autem cheu! desideratissimos: praesertim vero ipsum nostrum HOFFMANNVM immortalem, ante hos nunc annos LXIV. Praesidem ac Promotorem nostrum gravissimum, qua singulari felicitate vel etiamnum, in extrema senectute, impense sane laetor glorioque: sed haec quidem cum Lectoris venia, interiecta hic sunt. Nunc vero, si nempe placet, attentius audiamus solidissimum istud summi illius Viri iudicium de hac ipsa quidem acutissima HIPPOCRATIS definitione ^{d)}: sane primus fuit magnus hic Naturae consultus, qui artem nostram, ex vero non minus, quam apposite, per subtractionem eorum, quae superflua sunt, et additionem, quae deficiunt, per convenientia nimirum remedia, desinivit. Quam ipsam sententiam egre-

^{d)} *Medicinae Rat. Systemat.* Tom. III, Sect. I, cap. 4. pag. 300. Tom. I. Opp. Genev.

egregiam, ex veridico veluti tripode prolatam infra in sequentibus, alio quidem loco ^e) sic denuo, sed brevius, repetit: *Quin etiam omnes Artis in medendo operationes, his adminiculis et hac ratione, quam optime perfici possunt, et HIPPOCRATES elegantissime hinc et vere mechanice Medicinam ipsam definivit, Lib. de Flat. scribens: Medicina nihil aliud est, nisi Ablatio, et Appositio, et quae ibi sequuntur plura. Sed de his quidem haecenus.*

Iam vero, Medicis illis priscis, et his recentioribus tandem relictis, protinus, sine mora, transeamus ad alios Auctores veteres, qui vel manifeste ac directe ad hanc ipsam solidam HIPPOCRATIS regulam respexerunt; vel certe indirecte, aut oblique ad eandem alluserunt, atque metaphoricum in sensum ingeniose ipsam transfulerunt, ut iam supra praemonitum.

Sic itaque ipse venerabilis PLATO ^f): ἐστὶ ἰατρικὴ, (ὡς ἐν κερφαλαίῳ εἰπεῖν,) ἐπιστήμη τῶν τῷ σώματι εἰρωτικῶν πρὸς πλησμονὴν καὶ κένωσιν: *Est, ut summatim dicam, Medicina scientia, qua amatorii affectus corporis, quoad repletionem et evacuationem, noscuntur. Item ARISTOTELES ^g): ποιεῖ δὲ ὁ ἰατρός ἐκ ψύχως ἴπτον σφοδρὰ, καὶ τέλειον ὠδὶ θερμὸν, καὶ ὠδὶ ξηρόν, ἢ ὑγρόν, μεταβαῖνον ἐκ τῶν ἐναντίων, ἢ μεταξὺ, εἰς ἀν' ἑλθὴ εἰς τὸ ἕτως ἔχειν, ὃ ἦν τὸ τῷ ὑγιαίνειν: Medicus aegrotum ex nimis frigido, in minus frigidum, et postremo, in iustam vicem caloris, vel siccitatis, vel humoris, transferens sese ex contrariis, aut mediis, dum ad eum deveniat habitum, qui ipsi sanitati probe accommodatus est. MAXIMVS quoque TYRIVS ^h): Τὸ τῷ ἀνθρώπῳ σῶμα πληρωθὲν μὲν, κενώσεως, κενωθὲν δὲ, πλησμονῆς ἀρεγόμενον: Humanum certe corpus, repletum quidem, evacuationem desiderat; eva-*

b 3 cuatum

^e) *Medicin. Rational. Systemat. ibid. Tom. III. Sect. II. Cap. 4. p. 427. Tom. I. Opp.*

^f) *In Symposio, seu Convivio, pag. 320.*

^g) *Problem. 8. Sect. XXX. pag. 820. Tom. II. Opp.*

^h) *Dissertat. XV. pag. 254. conf. huc GREGOR. NYSSEN. Epist. Canon. ad LATOIVM Epistop. pag. 155. Tom. II. Opp.*

*cuatum autem, rursus repletionem. Ut et OLYMPIODORVS, ⁱ⁾ οἱ
 ιατροὶ ἐπὶ ταῖς νόσους, ἐνεκεν τῆς ὑγείας, καὶ τὰ εἰς κρᾶσιν ἀγαγεῖν τὰ
 σοιχεῖα καὶ συμφωσίαν· δίκαιον γὰρ πᾶς καὶ τῆτο, ὥστε μὴ πλεονάζειν
 ἕτερον ἕτερον: Sic faciunt Medici in morbis, propter sanitatem, et, ut
 in iustum temperamentum denuo reducant ipsa principia et concordiam
 undique consonam: Iustum enim est omnino, ut ne unum magis abundet,
 aut emineat altero. Pariter HIEROCLES ^{k)}: καὶ πλήρωσις καὶ
 κενώσις αὐτὸ τὸ σῶμα τιθίνασι, μέτρον γὰρ ἐπιτήσασθαι δεῖ τῆ τῶν εἰσαγω-
 γισμῶν πληρώσει, καὶ τῆ τῶν διαφορέωντων κενώσει; κ. τ. λ. Corpus
 ipsum et repletio et inanitio nutricantur: Modus itaque eorum, quae
 cum ingesta egestaque sunt, ^{l)} impletionem atque euducationem faciunt,
 omnino statuendus est; ubi vid. reliqua, quae huc quidem appri-
 me spectant. Nec aliter sane PLUTARCHVS ^{l)}: ἡ φύσις ἀνα-
 πλήρωσιν τὰ ἐνδεῆς ποθεῖτα, καὶ τὸ ἐκλείπον αἰεὶ τὰ οἰκεία διώκετα:
 Natura expletionem eius, quod defecit, desiderat, semperque id, quod
 adhuc deest, ipsique accommodatum est, persequitur. Quo et exi-
 mie spectant ista PHILONIS IVDÆI ^{m)}: οἷα ὑπὸ ἰατρικῆς, Φιλο-
 σοφίας νοσηλευθῆναι καὶ κατεπαυδαῖσαν λόγοις ὑγεινοῖς καὶ σωτηρίοις,
 δι' ὧν κενώσιν μὲν ἐνδέχεται τῆς ἀμέτρως τῶν ἀμαρτημάτων πλησμονῆς·
 πλῆρωσιν δὲ λιμηρεῖς κενώσεως τῶν κατορθωμάτων καὶ εἰρημίας ἡδονῆς:
 Morbidam istam generationem ea sequitur, quae Philosophiam ipsi,
 seu Medicinam, adhibeat, curaturam morbos sanis ac salutaribus sermo-
 nibus, per quos immensa vitiorum copia exhauriatur, et contra sup-
 pleatur, quod ad virtutem et ipsus rectum usum adhuc deerat, sicque
 dira voluptas ablegetur quam longissime. Praefertim vero huc referenda*

ⁱ⁾ Comment. in PLATON. apud RIGALT. in Not. ad ONOSANDRI Strateg. pag. 22.

^{k)} Comment. in Carm. aur. PYTHAG. pag. 182.

^{l)} Lib. VI. Sympos. Quaest. p. 687. Tom. II. Opp. conf. Lib. de Virtute Morali, pag. 444. et Praecept. Sanitat. pag. 129 sqq. et pag. 136 sqq.

^{m)} Lib. Quis Rer. divinar. Haeres sit. p. 408.

ferenda est ista BASILII MAGNI¹⁾) sententia, tota quippe quantita Hippocratica: ἡ ἰατρικὴ τέχνη εἰς τύπον τῆς κατὰ ψυχὴν διαταπειάς, τὴν ἀπόθεσιν τῆ περισσῆ, καὶ τὴν τῆ λειπόντος πρόσθεσιν υποτιθεμένη: *Ars medica ad ipsius animae medelae normam formamque, illius, quod abundat, ablationem, id quod contra deficit, additionem suggerit ac supponit.* Quibus sane commodissime adiungi possunt et debent illa quidem IOANNIS CHRYSOSTOMI²⁾): καὶ τὰ περιστὰ περιόπτωμεν, καὶ τὰ λείποντα πληρῶμεν, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐργαζόμεθα, ὅσα εἰς τὴν τῆς ψυχῆς ὑγίαιαν ἡμῶν συντελεῖ: *Et supervacanea amputamus, et quae deficiunt, supplemus, caeteraque omnia perficimus, quae ad ipsius animae sanitatem quidquam conferunt.* Nec denique hic negligenter praetermittendus est insignis iste AGAPETI locus,³⁾ de aequali divitum et pauperum curatione: ἴσα τοῖσιν, ἀμφοῦ ὑγείας τύχασιν, ἀφαιρέσει καὶ πρόσθεσει τέτες θεραπευτέον, καὶ πρὸς ἰσοτήτα τὴν ἀνισότητα μετενεργείον: *Vt igitur ambo isti sanitatis compotes fiant: ablatione et additione eos curare oportet, et sic ad aequalitatem inaequalitas ista est transferenda: ubi in subiectis Notis perquam apposite observat BRUNO, hanc ipsam elegantem allegoriam petitam omnino esse ex istis quidem Libris Hippocrat. de Flatibus, atque Natura humana, superius iam suo loco, merito laudatis.* Quorsum etiam tandem respexisse utique videtur ipse DEMOSTHENES⁴⁾ ubi nempe de copiis ac viribus militum ac hostium nunc minuendis, nunc autem augendis, solerter agit: Τῶν μὲν τοῖς ἐχθροῖς υπαρχουσῶν δυνάμεων τοῖς μέγιστος ἀφελεῖν, ὧν δὲ ἐνέλιπε τῆ πόλει, ταῦτα πρόσθεσαι.

Sed de his quidem nunc satis, imo plus satis! Cui enim Lectorum haec non satisfaciunt hucusque certe abundanter et lucu-

¹⁾ Lib. Regular. *supius disputat. Interrogat.* LV. p. 603 sqq. Tom. II. Opp.

²⁾ Lib. IV. de Sacerdotio, Tom. IV. Opp. in *Vet. Test.* p. 61.

³⁾ Schedae Reg. Cap. XVI. p. 50 sqq.

⁴⁾ Orat. de Corona, p. 197. Edit. mai. Basl. de anno 1532.

luculenter prolata; illi sane nihil quidquam, credo, satisfaciet. Interea vero ex tot tantisque praestantissimorum Auctorum testimonio nunc satis dilucide planeque, spero, apparebit, quantum ponderis et auctoritatis per tot certe saecula, semper habuerit haec ipsa aurea sane HIPPOCRATIS sententia, seu *definitio*, hucusque a nobis diligentius illustrata; idque non sine solidissima ratione, aut gravissima causa. Per iustum enim illud et angustum *Medium* ac *Metrum* inter *ne quid nimis*, et *ne quid minus*, sive per mediocritatem, temperantiam et aequalitatem, tam ipsa sanitas praesens facile commodeque conservatur; quam absens etiam, aut amissa feliciter restituitur. Recte igitur ac sapienter, ut solet, huc SENECA^{*)}: *Moderata durant, et modicis rebus longius aevum est; sed quidquid excessit modum, pendet instabili loco.* Hinc τὸ μέτρον semper ἀριστόν, καὶ μηδὲν ἄγαν, ἄγαν με τέπει, item *cave, ne stateram transgrediaris*, ut notissima certe tenent proverbialia; ^{*)} quorsum et illud inprimis pertinet: ἐν ἰσομετρίᾳ καὶ ἰσομοίρᾳ ἢ σωτηρίᾳ, quod pari quidem eleganter latine exprimere vix licet. Inde ergo per omnem certe vitam, cuius salutis suae vitaeque inprimis longioris cupido altissime semper infixum haereat sapientissimum istud HIPPOCRATIS nostri praeceptum ^{*)}: Πόνος, σιτία, ποτὰ, ὕπνος, ἀφροδίσια, μέτρια; *Labo-*

^{*)} In *Troad.* item *Agamemnone*, et *Oedipo*, Tragoed. conf. et LVCANI Lib. III. v. 984. item PLAVTI in *Perfa*, ibique TAVBMANN. p. 969. add. GROTII *Excerpt. Trag. et Comic.* p. 192 et p. 206.

^{*)} Conf. huc ERASMI ROT. *Adag.* 96. Chil. I. Cent. VI. p. 256 sqq. copiose, et Cent. I. Chil. I. pag. 17. item WEITZ. ad TERENTII *Andr.* pag. 20 sqq. et LOTICH. ad PETRON. p. 189 sqq. item BARNES. ad EURIPID. *Hippolyt.* p. 227. et ibidem VALKENAER. p. 192. add. et si placet, *Opuscul. nostr. Med. Philol.* Tom. I. pag. 246. ut alios plures iam taceamus.

^{*)} Lib. VI. *Epidem.* Sect. VI. p. 812. T. I. et ibi GALEN. add. *Aph.*

Labores, cibi, potus, somnus, res venereae, omnia haec semper sunt mediocria et temperata. Namque immodicis brevis est aetas, et rara senectus, ut prudenter monuit MARTIALIS *). Quoniam nempe omnis Natura aut defraudatione, aut enormitate rescinditur; proprietate mensurae conservatur: Ita naturale erit statu, quod non naturale effici potest decessu, vel excessu, uti perquam apposite in hunc certe sensum, scribebat olim TERTULLIANVS **). Ista igitur proprietas mensurae illa omnino est μεσότης, quam ita plane ad mentem ipsius HIPPOCRATIS nostri, (de quo fusius supra,) definivit PLUTARCHVS ***): τῷ πόσῳ μεσότης γίνεται, τὸ ὑπερβάλλον ἐξαιρεῖσθαι, καὶ τὸ ἐλλείπον, (scilicet ἀναπληρῆσθαι, vel προστιθέσθαι, quod in Codd. impressis plerisque deest, et ideo necessario utique supplendum,): *Quantitate ipsa fit mediocritas, auferens nempe, quod nimium est, et replens istud, quod deficit.* Quem ipsum sensum ita scite versu expressit HORATIVVS, **) in quō iam tandem finire placet:

Est

3 et 4. Sect. II. conf. STOB. *Serm.* XCIX. p. 548. et *Serm.* V. pag. 72. et HIEROCLIS *Comment.* ad *aur. Carm. Pythag.* pag. 73 sqq. item STVCK. *Antiquit. Conviv.* Lib. I. cap. 17. p. 42 sqq. et Lib. III. cap. 4. p. 304 sqq. et cap. 25. p. 416. ut et DIETERICI *Iatr. Hippocrat.* p. 804 sqq. ut alios plures iam studio praetereamus.

*) *Epigramm.* 29. Lib. VI. ubi vid. RADER. et alios Interpretes; praesertim HERALDVM p. 122 sqq. conf. GROTII *Excerpti.* pag. 586 et pag. 594.

*) *Lib. de Anima,* cap. XLIII. p. 296. Edit. RIGALT. et *Variorum.*

*) *Lib. de Virtute morali,* p. 444. Tom. II. Opp.

*) *Satyr.* I, Lib. I, 106.

C

*Est modus in rebus, sunt certi denique fines,
Quos ultra, citraque, nequit confidere rectum.*

Immo etiam sanum, quod merito hic addendum videtur. Sed fit nunc denique etiam modus in verbis, atque in scribendo! ne scilicet ex tinnula polylogia oriatur inanis spermologia. Hinc transeamus iam potius ad *Spermatologiae Vegetabilis partem V. de Seminum Satione*; de qua sub praesidio Viri Excell. et Experientiss. D. GEORGII RVDOLPHI BOEHMERI, Anat. et Botan. Prof. Publ. Ord. et Phys. Provincial. Collegae ac Fautoris nostri honoratiss. pro *Doctoris Gradu* rite obtinendo, d. XV. Octobr. A. C. publice disputabit

Vir Nobilissimus ac Doctissimus

CAROLVS AVGVSTVS BESSERVS,

Cizensis

Medicinae Candidatus dignissimus.

Qui ipse nunc Vitam suam hucusque in studiis et medendi arte praeclare peractam breviter ac modeste enarrabit:

Ego CAROLVS AVGVSTVS BESSERVS *natus*
Cizae anno 1740, *patre usus sum* IOANNE CONRAD
BESSERO, *urbis patriae Pharmacopoeo, et matre e gen-*
te HAMMERORVM *apud Burgscheidungenses. Vtris-*
que

que parentibus praematura morte orbis factus, cum novum annum nondum explevissem, sub aliorum tutela educatus sum. In illis plurimum debeo immortaliter de me merito B. AGNERO, Pastori Cizensi, in cuius domo nati instar, per novem annos, versatus sum, nec non ab eodem in dogmatibus christianae fidei, et primis lineis graecae et latinae linguae probe atque fideliter institutus. Ad maiora vero in litteris, quae ad humanitatem pertinent, incrementa facienda, scholae episcopali urbis patriae insertus fui, ubi doctissimis et perquam solertibus Celeberrimi M. LEISNERI, Rectoris, neque minus Praecellentissimi REICHARDI, Conrectoris institutionibus per tres annos interfui. Post haec anno 1758 Academiam Lipsiensem adii, ibidemque Albo Studiosorum insertus sum a Magnifico BELIO, fascis academiae tunc gerente. In hac musarum sede, primum partim a Celeberrimo B. WINKLERO, partim a Clarissimo M. RVDOLPHO, cum philosophiam, tum mathesin, tum etiam physicam theoreticam aequae ac experimentalem, accepi. Tum arti Chironiae me devovens, Doctores habui in Physiologia Excellentissimum BOSIVM cum

RÜDIGERO, in *Anatomia B. IANKIVM*, et HVN-
DERTMARKIVM, quorum hic *Chemiā etiam me erudi-*
vit; in Pathologia Venerandum PLAZIVM, in *Thera-*
pia denique generali, nec non illa, quae clinica dicitur, B.
LVDWIGIVM cum RÜDIGERO, quorum omnium scho-
las assidue frequentavi. Inde discessi Anno 1765, ex quo
officinae pharmaceuticae, quae Cizae est, quamque a patre
ante mortuo, per haereditatem acceperam, praesui. Ha-
tenus quidem ille.

Ad hunc igitur *solemnem Promotionis Actum* NOS RECTO-
REM ACADEMIAE MAGNIFICVM, *utriusque Reipublicae Proce-*
res, et Generosissimos denique ac Nobilissimos Litterarum elegantio-
rum Studiosos et Fautores perquam officiose ac humaniter invi-
tamus. P. P. Wittebergae, Domin. XVII. post S. S. Trini-
tatis Fest. A. S. R. c1765. c1766.

WITTEBERGAE

LITTERIS CAROLI CHRISTIANI DÜRRII.

PICA

12

ORDINIS MEDICI
 IN
 ACADEMIA WITTEBERGENSI
 H. T. DECANVS
 DANIEL WILHELMVS
 TRILLERVS

PHIL. ET MED. DOCT. CONSILIARIVS
 PROF. PVBL. ORDIN. PRIMARIVS
 SCIENTIAR. BONONIAE

PANEGYRIN

AD D. XV. OCTOBR. A. C.

HABEN

INDIC

FRAEMISSA EXERCITATIONE

DE

APTISSIMA MEDICINA

AB IP SO HIPPOCRAT

PROPOS

